
Vergaderjaar 2023-2024

---

20 043

Parlementaire Assemblee van de Raad van Europa

BX/Nr. 138

**Verslag van de Raad van Europa-conferentie van
Parlementsvoorzitters**

Vastgesteld 9 november 2023

1. Inleiding

Eerste Kamervoorzitter Jan Anthonie Bruijn en de Voorzitter van de Tweede Kamer, Vera Bergkamp, namen op 28 en 29 september 2023 deel aan de tweejaarlijkse Raad van Europa-conferentie van parlementsvoorzitters. Zij ontmoetten collega-voorzitters uit de 46 landen van de Raad van Europa, die in 1949 is opgericht ter bescherming van mensenrechten, democratie en rechtsstaat. Het Ierse parlement Oireachtas organiseerde deze bijeenkomst in Dublin, voorgezeten door senator Tiny Kox, President van de Parlementaire Assemblee van de Raad van Europa (PACE). Zo'n zestig (onder)voorzitters van parlementen waren aanwezig. De Raad van Europa is niet de Europese Unie. Landen als Turkije, Albanië en landen van de voormalige Sovjetunie maken deel uit van de Raad van Europa, die gebaseerd is op het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens.

Op de agenda van de conferentie stonden de oorlog in Oekraïne en de rol van nationale parlementen in de wederopbouw, de uitdagingen van representatieve democratie in veranderlijke tijden en gelijkheid en diversiteit in publieke representatie. Op dag twee kwamen de secretarissen-generaal bijeen in een eigen vergadering waaraan Remco Nehmelman en Geert-Jan Hamilton deelnamen, respectievelijk de Griffier van de Eerste Kamer en de waarnemend Griffier van de Tweede Kamer. Zij spraken over gedrags- en integriteitscodes en maatregelen in het kader van sociale veiligheid in de verschillende parlementen.

2. Interventies in de themasessies

De parlementsvoorzitters bespraken drie onderwerpen op de conferentie. Het eerste debat ging over *de consequentie van de Russische oorlog van agressie*

tegen Oekraïne en de rol van nationale parlementen bij de wederopbouw van Oekraïne. Ruslan Stefanchuk, voorzitter van de Verkovna Rada van Oekraïne herinnerde de aanwezigen aan de dagelijkse gevolgen van de agressie van Rusland tegen Oekraïne. Hij bedankte de Raad van Europa voor zijn niet-aflatende steun bij het helpen van Oekraïne om de gevolgen van de Russische agressie te boven te komen, waaronder de oprichting van het Internationale Schaderegister. "Dit is een lichtstraal van hoop voor de talloze slachtoffers, en een eerste stap in de richting van het opzetten van een internationaal compensatiemechanisme voor degenen die getroffen zijn door de Russische agressie," zei hij. Hij verwelkomde het feit dat sommige landen al processen zijn gestart om bevroren Russische tegoeden in beslag te nemen en over te dragen aan Oekraïne als herstelbetalingen. "Dit is een complexe juridische kwestie en een taak voor ons, voor wetgevers, maar ik geloof dat u en uw parlementen klaar zijn voor dit werk," voegde hij eraan toe. De rol van nationale parlementen in de wederopbouw na conflicten is cruciaal. "We vragen u dringend om ons niet alleen financieel te steunen, maar ook met uw kennis, ervaring en toewijding aan de beginselen van het internationaal recht," besloot de heer Stefanchuk.

De voorzitter van het Britse Lagerhuis, Sir Lindsay Hoyle, begon met te herinneren aan de grondbeginselen waarop de Raad van Europa is gebouwd - mensenrechten, democratie en de rechtsstaat. "De reactie op de Russische agressie in Oekraïne getuigt van het blijvende belang van deze waarden," benadrukte hij. "Sinds 2022 is Rusland geen lid meer van de organisatie. Oekraïne heeft al een lange oorlog uitgevochten, en de oorlog duurt voort," onderstreepte Sir Lindsay. "De verliezen die tot nu toe zijn geleden, zijn immens en Oekraïne zal alle steun nodig hebben om ze te herstellen. We zijn het aan hen verplicht om Oekraïne bij te staan zolang dat nodig is," voegde hij eraan toe. Sir Lindsay benadrukte verschillende initiatieven die al lopen om Oekraïne te helpen bij de wederopbouw. "In juni van dit jaar werd tijdens de Global Recovery Conference in Londen meer dan 60 miljard dollar bijeengebracht, waaronder een nieuwe EU-faciliteit van 50 miljard euro en Britse garanties van 3 miljard dollar voor leningen van de Wereldbank. Verder hebben meer dan 600 bedrijven uit 42 landen toegezegd de wederopbouw van Oekraïne te steunen in het *Ukraine Business Compact*. Voorts benadrukte hij dat nationale parlementen ook een rol spelen bij de wederopbouw van

Oekraïne door de Verkhovna Rada te steunen via formele overeenkomsten en via informele groepen parlementariërs. "We kunnen druk uitoefenen op onze regeringen om ervoor te zorgen dat de middelen beschikbaar worden gesteld om de idealen waar Oekraïne voor vecht te ondersteunen," besloot hij. In hun conclusies zeiden PACE-President Kox en de voorzitters van beide Kamers van de Oireachtas dat Oekraïne de waarden verdedigt die door alle Europese democratieën worden gedeeld. Ze merkten op dat onze vastberadenheid om Oekraïne vandaag te steunen morgen de toekomst van Europa en de wereld zal bepalen. Parlementariërs zouden leiderschap kunnen tonen, de echte inzet van de oorlog kunnen uitleggen, regeringen kunnen aanmoedigen om niet te verzwakken in hun vastberadenheid en de steun veilig kunnen stellen die Oekraïne nodig heeft om een rechtvaardige en duurzame vrede te bereiken en het land weer op te bouwen.

Het tweede thema ging over *de uitdagingen voor de representatieve democratie in veranderlijke tijden*. Volgens de Voorzitter van de Franse Nationale Assemblee, Yaël Braun-Pivet, is het mogelijk om het democratisch pact te versterken door de burgers te overtuigen dat hun stem telt en gehoord zal worden door middel van een kieswet die voor iedereen begrijpelijk is en een telling die boven elke twijfel verheven is. Om het vertrouwen van de burger in de politiek in Nederland te herstellen refereerde Vera Bergkamp naar de initiatieven van de Tweede Kamer. "Een belangrijk onderdeel hierbij is om het werk dat we doen in de Tweede Kamer zo transparant mogelijk te maken. We zijn actief op sociale media, leggen uit wat we doen, al onze debatten worden live gestreamd en, vrij uniek internationaal gezien, al onze commissievergaderingen zijn openbaar. Dit geeft ons de kans om te communiceren met kiezers en te luisteren naar wat voor hen belangrijk is," zei Bergkamp. Zij lichtte voorts toe dat transparantie ook een keerzijde heeft: "Met de opkomst van sociale media worden fragmenten uit een debat geknipt en zonder volledige context van het debat online gebruikt. Ook zien we dat er een toename is op sociale media van het bedreigen van parlementsleden vanwege de mening die zij hebben. Dat is een zeer gevaarlijke ontwikkeling."

Het derde debat stond in het teken van *gelijkheid en diversiteit in publieke vertegenwoordiging. De participatie van jongeren, vrouwen en etnische en sociale groepen als leden van parlementen*. Eerste Kamer Voorzitter Jan Anthonie Bruijn lichtte toe dat ook in het Nederlandse parlement nog geen gelijke man-vrouw vertegenwoordiging is, wel dat het percentage is gestegen naar bijna 40% vrouwelijke senatoren. "In Nederland heeft het parlement geen rol om op gelijke participatie sturen, dit is aan de politieke partijen. Wel stel ik voor dat we als voorzitters van parlementen in ons eigen land de voorzitters van politieke partijen uitnodigen om te bespreken hoe we eerlijke vertegenwoordiging kunnen bespoedigen en bereiken," aldus Bruijn. In zijn speech verwees Bruijn ook naar de pré-conferentie op de eerste dag waar gesproken werd over haat zaaiende taal en bedreigingen tegen gekozen vertegenwoordigers en de variabiliteit van straffen voor dergelijke misdrijven. Hij stelde aan de Raad van Europa voor om te overwegen een vergelijkend, retrospectief onderzoek uit te voeren naar de variabiliteit van wettelijke straffen en veroordelingen van haat zaaien en bedreigingen van gekozen vertegenwoordigers¹.

De Voorzitter van de Belgische Kamer van Volksvertegenwoordigers, Eliane Tillieux, meldde dat voor het eerst in hun geschiedenis de beide Kamers worden voorgezeten door vrouwen, de premier een vrouw is evenals de minister van defensie. Voorts voorziet de Belgische kieswetgeving in gelijke aanwezigheid van mannen en vrouwen op kandidatenlijsten voor federale verkiezingen. De wet bepaalt ook dat de eerste twee kandidaten op de lijst niet van hetzelfde geslacht mogen zijn. "Dankzij deze wetswijziging, in combinatie met andere maatregelen, is het aantal vrouwen in de Kamer van Volksvertegenwoordigers in minder dan 25 jaar gestegen van 12% naar 41%," aldus Tillieux.

3. Overige

De Voorzitters gebruikten de conferentie om bilaterale gesprekken te voeren met hun internationale collega's. Zo vonden er ontmoetingen plaats met Igor Grosu uit Moldavië en met Amir Ohana, voorzitter van de Knesset, het Israëliëse parlement. Grosu sprak zijn

---

¹ De speech is integraal te lezen op: https://www.eerstekamer.nl/eu/nieuws/20231005/kamervoorzitters_bij_conferentie

grote dank uit voor de Nederlandse steun aan de opbouw van de veiligheidssector in Moldavië. Ook sprak de delegatie met Tiny Kox over zijn voorzitterschap van de Parlementaire Assemblee van de Raad van Europa en zijn laatste maanden. Volgens Kox zouden parlementsleden meer steun moeten krijgen om hun internationale werk te doen. "Ons Nederlands parlement zou de internationale diplomatie, wat we doen via de diverse interparlementaire assemblees, serieuzer moeten nemen," zei Kox. Mevrouw Bergkamp onderstreepte de grote saamhorigheid te voelen op de drie thema's van de conferentie onder de parlementsvoorzitters deze twee dagen en het nut om ervaringen vanuit de diverse parlementen te wisselen.

En marge van de bijeenkomst had de delegatie een onderhoud met Maaïke Koldam, de Nederlandse ambassadeur in Ierland. Ook maakte de delegatie kennis met enkele topstukken uit de beroemde Fagel-collectie in Trinity College Dublin. Tussen 1670 en 1795 was het griffierschap van de Staten-Generaal in handen van de leden van de familie Fagel. Deze familie bezat één van de grootste particuliere collectie boeken uit de 18e eeuw.

De voorzitter van de delegatie,
Bruijn

Griffier van de Eerste Kamer
Nehmelman